

ELŐFIZETÉSI ÁRABAR:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
hónap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásán
vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, december 21.

Idők jele.

(K. Ö.) Egy ismeretes merkantilista, Neumann Ármán dr egy felolvasásban a tőzsde elleni áramlatokkal foglalkozott.

Már maga az a körülmény, hogy a börze támogatói beismerik azt, hogy tőzsdeellenes áramlatok léteznek és hogy szükségesnek tartják ezekkel nyíltan foglalkozni, a legnagyobb érdeklődés tárgya. Hisz a tőzsde eddig szuverenitásában fittyet sem hányt azokra a jogos panaszokra, amelyek a termelés részéről elene felmerültek. Adták az előkelőt, mintha ott minden rendben lenne.

Még érdekesebb azonban az, amit börzeanereink most már maguk is bevallanak. Bevallják, hogy a budapesti áru és értéktőzsde nem tudott a nagyközönségben bizalmat kelteni. Örvendünk ennek az önbeismerésnek. De már kevesebb őszinteséggel keresik azokat az okokat, melyek ezt a bizalmatlanságot szülték. A tőzsde emberei azt mondják, hogy bizalmatlansággal viseltetünk a tőzsde iránt, mert a külföldön tőzsdeellenes áramlatok keletkeztek, melyek behatása alatt az agrár irányzat ennek szolgálatába szegődött. Tehát tisztán csak azért, mert izgatnak minket, vagyunk a börze ellenségei. Mi más okból, mikor a tőzsdének abszolúte semmi köze a gabona árak depressziójában? Hiszen lehetne csak azokon a világkonjunkturákon úgy igazítani, hogy azok árainkat ne rontsák, azonnal jobb világ lenne, de hát nem lehet és el kell viselnünk rossz következményeit. Ebben a tónusban siránkoznak a börze emberei. Mintha se látnának se hallanának arról, ami körülöttük történik.

Nem tudják, hogy Németországban a fedezetlen határidőüzlet eltörlése az üzlet és árak stabilitását vonta maga után. A Leitner-féle Korner idejében, mikor a budapesti áru börze örült táncot lejtett a gabonaárak hullámszája körül, a német tőzsdéket alig tudták az óriási áringadozások befolyásolni. A piac megbénításáról sem lehet beszélni, ha figyelembe vesszük, hogy a fedezetlen határidő üzlet eltörlésével elvonatik a piactól a papiros, buza az a tömege, melyet éppen csak a differenciális játék segítségével lehet

piacra dobni, meghamisítván a reális értékei bíró árbefolyásoló tényezőket. Beszélhetnek börzeanereink amit akarnak, mindaddig, míg nem létező, tehát fiktiiv gabona mennyiségekkel lehet üzletet csinálni, tehát adni és venni, nem beszélhetünk reális üzletről, nem beszélhetünk arról, hogy a fedezetlen határidőüzlet nem rontja az árakat, mikor az árrontó tényező határozott ismérveivel bír. De még azt sem mondhatjuk, hogy a börze tisztán tájékoztató szereppel bír, mint például a meteorológiai intézet. Igaz, az utóbbit nem lehet felelőssé tenni az időjárás szeszélyeiért. De már a börzét felelőssé tenni az árdepresszióért. Mert a differenciális játék segítségével árcsináló intézménnyé lett, sajnos, hogy a játék természetrajzából kifolyólag a tendencia ritka kivétellel az árak lerombolására irányul. Hiszen ha a tőzsdének csak tájékoztató szerepe lenne, a törvényhozás bizonyára nem fordítana oly nagy gondot rá, a merkantilisták sem ragaszkodnának annyira mai zervezetéhez és a támadások sem lennének oly hevesek, mint a milyeneket a börze most elszenvadni kénytelen.

A börzének ne fájjon a mi fejünk. Ha a határidőüzlet eltörléséből a mezőgazdaságnak lesz kára, ez a mi dolgunk. Változzanak a viszonyok a mi meggyőződésünk szerint. A börze nem gazdasági érdekek, hanem a játékosok érdekében beszél. Ezeknek azonban semmi szavuk, mikor ily nagyfontosságú közgazdasági tényező szervezéséről van szó.

Mig ez be nem következik, megmaradunk régi álláspontunkon.

Justh lakomája.

Justh Gyula képviselőházi elnök, tegnap a képviselőházban elvégezte az elnöki teendőket. A képviselőház tisztikara részére Justh lakomát ad, mivel odaadón segítettek neki a teendők elvégzésében. Így játszik be egy kis derű is a válság komor szürkéségébe.

Titkos tanácsosi eskü.

Bécsből jelentik, hogy a király ma délelőtt az általános kihallgatás előtt, magán kihallgatáson fogadta Török József gróf, volt főispánt, ki letette a titkos tanácsosi esküt.

A politikai válság.

A tegnapi nagy meglepetés után, mely méltán keltette fel a legjogosultabb reményeket, ma ismét meglepetés következett és nyomában kilátástalan minden.

A király nem fogadta el a kormány lemondását, ennek következtében Fejérváry társaival együtt harmadszor is nekiindul vállalkozásának, hogy vezesse az állam hajóját, míg — végleges felmentésének ideje el nem érkezik.

A válságról szóló mai hireink a következők:

A királyi kézirat.

A hivatalos lap mai számának élén a következő királyi kézirat jelent meg:

A m. kir. kormány folyó évi december hó 19-ikén lemondását ejhatározván, azt a miniszterelnök ő császári és apostoli királyi Felségének előterjesztette. A kormány ezen kérelmét illetőleg ő császári és apostoli királyi Felsége a követetazóképp méltóztatott határozni:

Magyar minisztériumomnak ezen ismételt lemondását a jelenlegi politikai viszonyok közt ez idő szerint nem fogadhatom el.

Kelt Bécsben, 1905. évi december hó 20-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Báró Fejérváry Géza s. k.

Balassagyarmaton nem lehetett installálni.

Berchtold Arthur gróf nógrádi főispán installációja nem sikerült, mert egyetlen megyei tisztviselő és bizottsági tag sem jelent meg. A főispán diszmagyarban félegy óráig várt, végül a főispán megbízottja Oroszlányi Albert felfüggesztett várnagy kihirdette az üres teremnek, hogy a főispán azt üzeni, hogy mivel a megyei tisztviselők és bizottsági tagok mind távol maradtak, az eskütétel elnapoltatik. A folyosón és a megyeháza előtt csoportosult bizottsági tagok ezt a hirt óriási éljenzéssel fogadták s a Kossuth nótát énekelték. Nagy közbiztonsági intézkedések történtek, 400 baka, 150 huszár, 200 csendőr, 150 honvéd volt kirendelve. A városban csönd van. A főispán d. u. Budapestre utazik jelentéstétel végett.

A hadtestparancsnokokat Bécsbe rendelték.

Mint Budapestről értesülünk, a magyarországi hadtestparancsnokokat tegnap sürgősen Bécsbe rendelték. Ez az intézkedés szoros összefüggésben van a válsággal. Ugyanis a had-

Sirolin

Emeli az étvágyat és a tevényt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

**Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
köhögés, skrofulozis, influenza**

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche”

Kapható orvosai receptre a gyógyszerárakban. — Ára Svájcban 4.— koronás.

ügyminiszterhez az összes magyarországi parancsnokoktól jelentések érkeztek, melyek szerint a hadseregben, de főképp a magyar nyelvű ezredekben ideges tünetek mutatkoznak.

Egyrészt a harmadéves katonák hazabocsátása következtében a létszám kiegészítése nehézségekbe ütközik, másrészt pedig sok ezredben minden fegyelem meglazult úgy, hogy a tisztek alig bírnak a legénységgel. *Pitreich* hadügyminiszter ezekre a szomorú jelentésekre magához rendelte a magyarországi hadtestparancsnokokat, köztük természetesen Üxkull-Ghyllenband hadtestparancsnokot is.

A helyzet alakulása

A Fejérváry-kabinet ma délelőtt tíz órákor ismét *minisztertanácsra* jött össze, amely déli egy óráig tartott. Ezen a kormány — mint a kiszivárgó hírek elárulják — hosszabb időre megállapította a tervét. A tegnapi lemondással végzett a skrupulusaival s valósággal azzal az érzéssel, mintha a legalkotmányosabb dolog volna, amit csinál, nekikezd ismét a dolgának. Ma Lukács György és Bihar Ferenc is hozzájárultak a kabinet szolidaritást kimondó határozatához és indul ez a társaság — a negyedik lemondás felé.

Ez azonban — mint bécsi jelentések hirdetik — január elején bekövetkezhetik. A béketárgyalások ismét megkezdődnek és ha valamiképpen meglesz a megegyezés — amire ebben a pillanatban nem tulságosan sok a kilátás — kormány lemond és márczius elsejéig mint ügyvezető kormány viszi az ügyeket.

Az kétségtelen, hogy a tegnapi lemondással befejeződött Fejérvárynak októberben kapott megbízatása, melynek értelmében magának rövid időn belül oly pártot szerezzen, mely az esetleges feloszlás után többséggé válhatik. Ez a politikai program kivihetetlennek bizonyult s így májól kezdve a Fejérváry-kormány csak mint adminisztrátor működhetik, megfosztva még a látszatától is a törvényességre való törekvésnek. Érdekes részlet, hogy a kabinet többsége a lemondást megsürgette már akkor, mikor a választási javaslat benyújtását a király megakadályozta. A lemondást sürgető miniszterek azzal argumentáltak, hogy politikai programjuk gerince ez a javaslat s erre nézve oly erős az obligójuk, hogyha be nem válthatják, a legsúlyosabb politikai vereséget szenvedik. Ezzel szemben legalább azt követelték, hogy a korona adjon felhatalmazást az országgyűlés feloszlására. A kabinet tagjai figyelmeztették arra, hogy az elnapolás a koronát az 1867. X. törvénycikkkel szemben terde helyzetbe hozza, míg a parlament feloszlására megszavazott budget nélkül is már Tisza István adott példát.

A feloszlás ellen más befolyások érvenyesültek azonban, úgy hogy a koronát nem lehetett arra bírni, hogy adja a hozzájárulását. Ekkor Fejérváry már följárólta lemondását, de ez formálisan nem adatott át, mert a korona annak elfogadását előre is megtagadta. A kormány tegnap a lemondás felajánlásánál arra hivatkozott, hogy erre a korona *presztizsének* szempontjából van szükség, mert az 1848. III. t.-cz. szerint a korona cselekedeteiért a kormány felelős. Így belement a király a kormány lemondásába, de nyomban hozzátette, hogy ezt nem fogja elfogadni. Ez ellen aztán Fejérvárynak sem volt kifogása.

Kaszinói körökben különben azt beszélik a tegnapi audiencia lefolyásáról, hogy a korona a lemondási kérvényt egyenesen visszautasította és Fejérváryt utasította, hogy a kabinet tagjait *minden körülmények közt bírja rá* a maradásra. A királynak az az álláspontja, hogy a kormány tagjai tudják, mire vállalkoztak és a távozásukkor, mikor egy maguk által

teremtett szituáció elől menekülnek, gyáva-ság és egyértelmű a zászlóhagyással.

Az ellenzéken a tegnapi események, melyeknek szankcióját a hivatalos lap mai száma hozza mely szerint a korona a jelenlegi politikai viszonyok közt nem fogadhatja el a kormány lemondását, nagy megütődést keltettek, bárha nem jártak különös meglepetéssel, mert Lukács László révén a király nézetéről és álláspontjáról a baloldal vezérférfiai eléggé informálva voltak.

Kossuth Ferenczet a délelőtti tolyamán több politikus kereste fel s annak a véleményüknek adtak kifejezést, hogy a tegnapi audiencia tanulságai a békeremények teljes dezavualását jelentik.

A pesti vármegye-házáról

A belügyminiszter ma leiratot intézett *Beniczky* Lajos alispánhoz, melyben arra a fölterjesztésére, hogy rendelje vissza a vármegye-házáról a rendőrséget, kijelenti, hogy az esetben, ha az alispán garanciát vállal a csend iránt s biztosít arról, hogy a főispán személyét bántódás nem éri, a rendőrséget visszavonja. Az alispán ezt a kötelezettséget vállalni is fogja.

Karácsonyi ünnepség.

A sz. Orsolyáról nevezett nőnevelő intézetben tegnap este 5—7-ig szívet-leiket gyönyörködtető karácsonyi ünnepség folyt le, a nagy dísztermet teljesen betöltő közönség jelenlétében.

Amit a karácsony eszméjéért lelkesülő, Istennek s a nőnevelésnek élő szerzetesnők csak jót és szépet ki tudnak gondolni, amit tevékeny gond, igazi műérzék, szakértő vezetés csak elérhet; amit meleg szívű, készséges ifjú lányok (képzőintézetiek és polgáristák) a műkedvelés terén csak teremteni tudnak: mindaz felszínre került ebben a tündéries, zenei és énekszámokban, bővelkedő, élőképekben gazdag, fényes ünnepségben, melynek egész odaadó figyelmét és az elismerés zajos tapsait áldozta a jelenlevő intelligens, nagy közönség.

Az ünnepség tárgya egy 5 felvonásos alkalmi színjáték volt, melyhez a szöveget *Ma-kucz* Ernő zárdalelkész írta. A műveltlekü fejedelemasszony semmi áldozatot nem kimélt, a szerzetes tanárnők pedig vállvetve buzgólkodtak a színrehozatalban egy főrendező fáradhatlan vezetése alatt, kinek nevét a világról sem szabad elárulnom.

Az első felvonásban az »Élet« szelleme (Istitutoris Mária) panaszkodik a társadalmi élet sivársága felett, a »Történelem« nemtője (Fodor Emma) a mult nagy példával vigasztalja, a »Hatalom« kigunyolja s uralmát bizonyítja. Az »Emberiség« nemtője (Köszeghy Irén) jogot kér a föld porában dolgozó »munkáskéz«-nek, mire az »Élet« hirdeti, hogy egy új hódító eszme kel utra a társadalomban, mely előtt a Hatalom is hátrálni kénytelen. A vitát a »Tündér« (Racsek Francziska) rekeszti be, vállalkozván rá, hogy a nemtőket a földre vezeti: Keresni az igazságot és boldogságot.

Felvonás után a képző intézet és polgári iskola 20 tagu zenekara adta elő Schumann »Álmodás« című művét az intézet jeles zene-tanára, *Kürti* István vezetése mellett.

Második felvonásban a vándorló szellemek a Család (Mile Irma), a Nevelés (Vertán Blanka), az Erény (Muhy Jolán), Vallás (Szakács Dalma), Iskola (Meggyesy Ilona) és Társadalom (Asbóth Anna) nemtőinél keresik és nem találják a boldogságot. Kéri a Tündért, vezesse őket tovább, más utakra.

Harmadik felvonásban az ég felé vezet a tündér nemtőket, hol Cherub (Marossy Paula), Szeráf (Nagy Stefánia), Gabriel (Sipos Ilonka) a Megváltó születését hirdetik. Erre megnyílik a színpad háttere s igazán egy darab menyország jelenik meg. Az Isten dicsőségét hirdető angyalok csoportja felhők mögött, mit a színpad mögött levő intézeti énekkar fisharmónium kíséretében előadott gyönyörű éneke kíséri (Mozart imája). A tündér pedig rámutat az

utra, melyet a keresztény vallás, az örök szeretetet mutat a társadalom boldogulására. Most már Jézushoz kíváncskoznak a vándorló szellemek és tündér vezeti őket.

Negyedik felvonásban a betlehemi jászol előtt hódolnak énekesek, pásztorok s leteszi hódolatát »Élet«, »Hatalom«, »Történelem«, »Emberiség«, »Tündér«.

Az ötödik felvonás is egy kitűnően sikerült élőképpel kezdődik. »Szent család« a címe. Kis Jézus (Éberl Matild), Szűz Mária (Komáromi Margit), Szt.-József (Hazai Anna), Szt.-János (Mayr Margit). Angyalok: Csengeri Olga, Popescu Gizela, Pataky Erzs. Tündér rámutat a Szent családra, mely egyben a keresztény család is. Szép szavakban s szép előadással jelenti ki, hogy a keresztény családi erények fogják átalakítani az életet, hatalmat, emberiséget, vallást, nevelést, iskolát, társadalmat s azok fogják felvirágoztatni a hazát.

Befejezésül megjelenik »Magyarország diadala« című élőkép, melyben a kivont kardú, koronás, hermelin palástos Hungáriának (Kodák Ilona) hódolnak a magyarországi nemzetiségek nemtői. Tót leány: Teszler Ilona, cigány: Jerszák Mariska, román: Lebastianovich Róza, szász: Stadler Ida és a magyar honleány: Csomák Róza, ki lelkesen magyarítja a képet és Vörösmarthy szavaival végzi:

«Neked virulnod kell ó hon,
Ragyogva hirben büszkén, szabadon!»

E hatásos és hazafias befejezés után még a zene- és énekkar együttes előadása zárta be a műsort Erkel: *Bánk-bán*-jából az Ima és Finale részekkel, amit e célra *Kürti* István dolgozott át és vezényelt, aki valóban megérdemelte az egész ünnepség alatt neki bőven jutó elismerést. Ez az elismerés tetőpontját érte az ő gordonka szólója után, melyet (Schumanntól és Poppertől játszott zongora kísérettel) igazán művészi adott elő.

Végül, nem tudom elmulasztani, kiemelését az élőképek plasztikus elrendezésének, a gyönyörű, gazdag és komoly tanulmány alapján készült jelmezeknek, a színes reflektor pompás működésének, melyek mind együttvéve olyan harmonikus gyönyörűséget okoztak a jelenvolt közönségnek.

H. Györy Ilona.

A megjelent nagyszámu díszes közönség közül sikerült feljegyeznünk:

Dr Radu Demeter, Palotay László, Laurán Ágoston, Fetsér Antal, Grócz Béla, Novotny S. Alfonz, dr Vuicskics Gyula, Mayer Antal, Heilinger József, Peszky Ferencz, Szabó Ferencz, dr Papp Károly, dr Fassy Lajos és neje, dr Kiss Döme, dr Némethy Gyula, Némethy Ferencz, Csicsay Alajos, dr Schweiger Ede, Stark Gyula, Jancsó Dezsőné, Böszörményi Géza, Böszörményi Sándorné, Tóth Béla és neje, Belezny Antal, Horváth István és neje, dr Vasady Lajos, Bárany Ignác és neje, Darabant György, Kappel György, Major Miklós, Szilágyi Dezső, Biszterszky Iván és neje, Réz Mihály, Báthory Zoltán, Fassy Pál, Óváry Sándor és neje, Pékánovics Imre, Witt János, Katona Bálint, Papp Imre és neje, Karakas Károly, Harmathy Károly, Tóth Márton, Hant Frigyes és neje stb. stb. Böszörményi Tilda, Gézezy nővérek, Hegyessy nővérek, Farkas nővérek, Ferdényi Ilonka, Tolczner Ilonka, Kazinczy Mariska, Beöthy Ilonka, Székely Aranka, Pékánovics Mariska, Pál Ilonka, Beczkay Matild, Kövér Elle, Dávidovits Ilona, Király Ilka és Irma, Ujházy Irénke, Pallay Klára, Fekete Ilonka, Karakas Gizella, Lacsny Irén stb. stb.

NAPROL-NAPRA.

Iskoláink.

Tudjuk, hogy napjainkban a vallásellenes iránynak főként a hitvallásos iskolákra és természetesen leginkább a katolikus intézetekre fáj a foguk. Ha amugy talán nem is tudnók, abból a sok hol nyílt, és többnyire meg lep-

lezett, alattomos támadásból, amelyben iskoláinknak részük van minduntalan, meg kellene tudnunk, mekkora szálla valamennyi halálos ellenségünk, a szabadkőművesség szemében. Figyelembe véve mindezeket, nagyon természetesen azon kell lennünk, hogy iskoláinkat se erőszakos uton el ne vehesse tőlünk, se álnokul el ne haláshassa az ellenség.

Talán csak észre tudja venni minden gondolkodó szülő és tanügybarát, milyen *különbség* van katolikus iskola, más felekezeti iskola és felekezeten iskola között! Igazán sajnálni valók az olyan katolikus családok, akik annyira korlátolt észjárásuk és szűklátókörük, hogy képesek saját gyermekeiket *zsidó iskolába* járatni, mindenféle ostoba mende-mondára hallgatva, aminők például, hogy — ott hamarabb megtanulnak *németül*, vagy jobban megtanulják a *számítást*, vagy pláne, hogy ott *többet* tanulnak. Pedig hányszor találkozunk ilyen szerencsétlen szülőkkel az életben!

Vallás erkölcsi fundamentum nélkül bizony nem lehet gyermeket nevelni. Ezt a bázist pedig első sorban a *szülői háznak* kell leraknia, azután az *iskolának*. De hát hogy kívánhatjuk például, hogy gyermekeinkből mindenféle felekezeten iskolákban vallásos, erkölcsös, jóra való, hazafias érzésű, határozott, keresztény gondolkodású fiai-leányai váljanak majdan a hazának! Hiszen a tűz és víz sohasem térnek össze. Hiszen a felekezeten iskolák éppen homlokegyenest ellenkező irányban dolgoznak. Ők a vallást az egyéniség korlátozásának, babonának, fölösleges nyügnék tartják, amelyet nem hogy be kellene csöpögtetni az ifjú lelkekbe, hanem még csiráját is ki kell belőlük irtani, mint a *gyomot*.

Nagy hü-hóval hirdette a *független erkölcs* helyi iskolájáról is egyik lap, hogy mennyire rettenetesen *modern*.

Az iskolásgyerekek körülbelül afőlött szavaznak, hogy elítéljék-e az olvasmánybeli gyilkost, aki nyomoruságában ont életet és rabol s a zsákmányon aztán éhező családja inségét enyhíti. És a humánus gyermekesküdszék fölmentő verdiktet hoz. No lám! Wie die Alten sungeu, so zwitschern die Jungen. Így kell preparálni a jövő generációt a szabadkőművesség szelleme és szája-ize szerint.

Nos, ha csak ilyen eredménnyel tud dicsekedni a szabad morál, ezt bizony nem irigyeljük tőle. Utalunk ehelyett arra a munkára, amelyet a mi iskoláink kifejtenek. Főként pedig ennek a működésnek erkölcsi irányát és hatását tekintve.

Most éppen karácsony közvetlen közelében vagyunk. Országszerte *pásztorjátékokat* rendeznek iskoláink. A legkisebb, legszegényebb népiskolától fölfelé és a betlehemi jászol mellett az isteni szeretet adományait osztják ki a szegény gyermekeknek. Talán fölösleges mondanunk, hogy ebben több a pedagógiai jelleg és erkölcsi momentum, mint a független erkölcs minden üres humanizmusában és egyéb puffogó, üres frázisában.

A mi iskoláink megteszik a maguk dolgát. Tegyük meg mi is, ami rajunk áll. Védjük meg őket, óvjuk meg jellegüket s fejleszük őket áldásos működésükben tovább.

(h)

TÁJÉKOZTATÓ.

Decz. 22. Koldusápoló közgyűlése.

Decz. 26. Kat. Legényegylet pásztojrátéka.

Előfizetési felhívás.

Mainz lánglelkű főpásztora, *Ketteler* azt mondta egy alkalommal, hogy: *aki nem támogatja a katolikus sajtót, az nem is jó katolikus*. De aki önzetlenül támogatja és terjeszti, az *valódi apostol*. Ezt a nagy igazságot, ezt a szókimondó, bátor jellegét írjuk soraink élére az új évnegyed, az új esztendő küszöbén.

Kik vagyunk, mit akarunk, nem kell bővebben magyaráznunk. Azok vagyunk ma is, akik tizenegyesztendőn keresztül voltunk és azt akarjuk ezután is, amit eddig akartunk. Nekünk a sajtó nem üzlet, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missziót lelkünk egész idealizmusával, legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Ezért a szent eszméért vivjük meg kemény küzdelmünket nap, nap után az iróttal legyőzve. És, hogy jó harcot harcolunk, bizonyosága az a *temérdek támadás*, amelyben a rombolás s a gyűlölet sátni szelleme részesíti munkánkat. De bennünket nem lehet eltántorítani. Egy hang sugja nekünk, most vagyunk a legjobb uton, amikor szinte életünkre tör az ármány. És ez a hang, amelyet mindennél többre becsülünk a világon — a *lelküsmertünké*.

Istennel, a hazáért küzdünk hiven továbbra is és ebben az elszánt harczban joggal számítunk a katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*. Ne feledjük a nagy püspök szavát.

Nem jó katolikus családok azok, kik a nyiltan, vagy sorok között vallásgyalázó lapokat virágoztatják föl azon a pénzen, amely teljes joggal a katolikus sajtót illeti!

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek valamint, az esetleges hátralékoknak, ahol fölmerültek, beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 "

A »TISZÁNTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

* **Bikarmegye közgyűlése.** Tegnap folytatta Biharvármegye törvényhatósági bizottsága közgyűlését dr *Miskolcay* Ferencz alispán elnökelete alatt. A tisztviselőkn kívül alig egy pár megyebizottsági tag volt jelen. A második napon a községi képviselőtestületek ügyeit intézték el.

* **Katonák beszállásolása.** Mindenféle hírek keringtek a városban, hogy december hó utolsó napjaira 1600 póttartalékoszt hívtak be katonai szolgálatra, akiket a polgárságnál, még pe dig Csillagvárosban, tehát a legszegényebb

nyebb lakosságnál szállásolnák el. Az igaz, hogy ennyi póttartalékoszt hívott be a katonai parancsnokság s ezekből 1000 embert a városban, a polgároknál akart elhelyeztetni, azonban *Darvassy* Lajos tanácsnok s az ő jelentése folytán a városi tanács, a beszállásolást megtagadta, még pedig azon alapon, mert a város csak az átvonuló csapatokat köteles elszállásolni s így a szolgálatra behívott póttartalékosok elszállásolása törvénytelen, továbbá ilyen időben nem lehet a szegény lakosságot a katonák beszállásolásával zaklatni s felizgatni. Mivel azonban a város törvényhatósága annak idején a rendeletek végrehajtását nem tagadta meg, a tanács felajánlotta a régi járványkorház barakjait. Ide elfér 500 ember, a többit helyezték el a városban. Az altábornagy nem erősködött tovább, hanem elfogadta a tanács ajánlatát s így a polgárságnál nem fognak a télen katonákat elhelyezni. — Megjegyezzük, hogy a behívott póttartalékosok az ujonczlétszám pótlására hívtak be s ha felesleg lesz az 1903. és 1904. évben besorozott póttartalékosokban, ennek megfelelőleg bocsátják el az öreg bakákat. Kilitás van rá, hogy január közepén nagyobb számmal bocsátják haza a már 3 évet kiszolgált katonákat.

* **Megjutalmazott munkások.** A kedelmi miniszter évenként jutalmakat tűzött ki olyan buzgó, jó viseletű munkások jutalmazására, akik egy szakmában s lehetőleg egy munkaadónál hosszabb ideig működtek. A nagyváradai kamara területére összesen négy ilyen 100—100 koronás jutalmat tűzött ki a miniszter s ezeket a kamara ajánlatára már oda is ítélte. A kamara a maga részéről szintén hozzájárul a miniszter által kitűzött cél előmozdításához s két munkás részére 50—50 korona jutalmat tűzött ki. A jutalmak ünneplés átadása karácsony másodnapján, kedden délelőtt lesz a kamarában. A jutalmakat a következő szorgalmas, buzgó munkások kapják: *Csicsó* Imre ács Nagyszalontáról, *Klein* Bernát női szabó Nagyváradon, *Maxim* Miron borbély Nagyváradon és *E. Nagy* Mihály asztalos Nagyváradon az állam által adott 100—100 koronát és diszoklevelet; — *Maksa* Andor nyomdász, művezető Nagyváradon és *Balogh* Ferencz géplakatos Nagyváradon a kamara által adományozott 50—50 koronát és diszoklevelet.

* **Pótsorozás, vagy felülvizsgálat.** Tegnap a vegyes felülvizsgáló bizottság működött, de ezuttal csak a reklamáló egyének hozzátartozóját vizsgálták meg arra nézve, hogy munkaképtelenek-e. Összesen 27-et vizsgáltak meg, még pedig szigoruan, mert csak háromra mondták ki, hogy munkaképtelen, akiknek hozzátartozó hadköteleseit felmentik a katonai szolgálat alól.

* **Halálos végű verekedés.** Pocsajról jelenti tudósítónk, ott tegnap egy csekély szóváltásból keletkezett véres verekedés halállal végződött. *Kiss* István és *Gál* József hazafelé ballagván, összeszólalkoztak, a szóváltás után *Kiss* kést rántott és *Gál* Józsefet hasba szurta. A halálos szurásról jelentés tétetett a kir. ügyészségnek is.

* **Megfagyott ember.** Robogány községből jelenti tudósítónk, ott tegnap saját lakásában halva találták *Bai* Flórát. A hulla felállításánál először büntényt láttak fennforogni, azonban a megejtett vizsgálat a hullán fagyást állapított meg, mire a megkezdett vizsgálatot beszüntették.

* **Halálozás** *Urv. Ständera* Jánosné szül. *Zselinszky* Anna folyó hó 20 án este fél 9 órakor elte 56-ik évében hosszas szenvedés után. A megboldogult földi maradványai

folyó hó 22-én pénteken délután 3 órakor fognak Szigligeti-utca 5-ik szám alatt levő lakásánál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s a várad-olaszi-i sikertben örök nyugalomra helyeztetni. Az elhunytat számos rokon gyászolja.

* **Uj magyar állampolgár.** Auer József osztrák állampolgár, a nagyvárad u. n. bécsi bank-szülő felügyelője belépett a magyar állam kötelékébe s tegnap Rimler Károly polgármester előtt letette a magyar állampolgári esküt.

* **Kedvező árlejtés.** Árlejtés volt tegnap a városnál a Zöldfa-szálloda alatt lévő 8. számú bolthelyiség bérletére. A legelőnyösebb ajánlatot Déry János üvegkereskedő tette, évi 905 korona bérösszeggel. A kikiáltási ár 500 korona volt.

* **Névváltoztatás.** Kiskoru Klein Mózes nagyvárad lakos, vezetéknevét Székely-re változtatta.

* **A gyermekelőadás elmarad.** A mult szombaton a Kossuth szobor javára rendezett sikerült gyermekelőadást a rendezőség — tekintettel a nagy érdeklődésre — meg akarta ismétetni. A közeledő karácsonyi ünnepek miatt azonban a szereplő ifjúság nagy része elutazik Nagyváradra és így az előadást nem lehet megtartani. A rendezőség ennél fogva közhírré teszi, hogy a gyermekelőadás megismétlése elmarad. Az eddig váltott jegyek tulajdonosai sziveskedjenek a helyárak visszafizetése céljából jelentkezni. E helyen említjük meg, hogy a szombati előadás közel 700 korona tiszta jövedelmet eredményezett a Kossuth szobor alap javára.

* **Kellemes karácsonyi meglepetés.** A 17 ik osztálysorsjáték 2 ik osztályának ép most megtörtént húzása a Dörge Frigyes bankház vevőinek nagyzerű karácsonyi ajándékot hozott. Nem kevesebb, mint 11 főnyeremény jutott részükre, ezek között a 70.000 koronás legnagyobb főnyeremény is a 71575 számú sorsjegyre, mely négy negyedben Szászsebesre volt eladva. Mint azt egy ottani távirat jelenti, a szerencsés nyerők már kézhez kapták, a jelentékeny nyereményösszeget. Valóban gyors nyereménykifizetési eljárásról híres Dörge Frigyes bankháza, Budapest, Zoltán utca 16, kinek kitartó nagyszerű nyereményeredményei mindenki előtt ismeretesek csak új barátok szerzését fogja eredményezni. Szerencse fel a 3 ik húzáshoz, melyben körülbelül kétszer akkora nyereménytörke kerül kisorsolásra.

* **Köhögést, rekedtséget, hurutot** s minden egyéb lélegzőszervi bántalmakat rövid idő alatt végleg megszüntetnek a *Cyklamen szelekték*. Kapható a »Kigyó« gyógyszertárban Nvárad, Bémer tér, ára 60 f.

Czél szerű karácsonyi ajándék!

Uraknak! Nyakkendő, házi-czipő, hálóingek, gallérvédő, keztü, zsebkendők, pénz és szivartárczák.

Hölgyeknek! Házi-czipők diszes kivitelben, alkalmi czipők, harisnyák, selyem zsebkendők és illatszerek.

Ezen czikkeken kívül legujabb divatu férfi kalapok, kézmunka czipők, téli alsó ruhák, keztüök és kalucsnik legjobb minőségben és legolcsóbb árban.

REICHARD ÁRUHÁZA czégnél,
(Fő-utczán) kapható.

1859.

* **Játék és ajándéktárgyak karácsony és ujévre** legolcsóbban beszerezhetők Kardos Lipót szerencsebazárjában Szt. László-tér. Hol dusan felszerelt nagy raktár áll a t. vevőközönség b. rendelkezésére. 749.

* **A közönség érdekét** mozdította elő TESZLER SIMON helybeli posztónagykereskedő, hogy engedve t. vevői általános óhajának, posztónagykereskedését szabászati teremmel bővítette ki. Kiváló képzettségű és a fővárosban, valamint külföldön bő tapasztalatokat szerzett szabászt szerződtetett, ki a legdivatosab faconok készítésével a legkényesebb izlést is kielégi, s így bárki egyharmadrésznivel olcsóbban, mint bárhol másutt szerezheti be a legfinomabb angol és scott kelmébből ruhaszükségletét. Egy egyszerű levelezőlapon közölkívánságra dus collectióját bármikor rendelket zésre bocsátja s azt választás megejtése végett bárhova elküldi.

* **Orfeum a Lloyd kávéházban.** Ma és mindennap elsőrendű bel és külföldi művészekből álló Varieté Társulat nagy előadást tart szóakoztató családi műsorral. Friedler hasbeszélő ki szenzációt keltő előadásaival estéről estére zajos sikert arat, még csak néhány este fog fellépni. Ma új bohózat este fél nyolczkor. A n. é. közönség szives pártfogását kéri mély tisztelettel Berényi igazgató.

A keresztény szociálizmusról.

— Helvey Lajos dr előadása a Nagyvárad Katolikus Legényegyesületben. —

II.

A társadalmi és erkölcsi bajok Magyarországon két batyuba köthetők.

Egyikben szerényen és szomoruan húzódnak meg a gyermekek, az ifjúság, az álmok, a remények és csalódások. A rossz esztendők, a rossz czimborák, a rossz emberek, a tönkretetés, a dobszó, az elveszett vagyon, az elszórt föld, az elkótyavetyélt ház utolsó roncsai. A vándorbot és a koldustarisznya. És ebben a tarisnyában benne van az — utlevél és benne van a hazai föld emlékül elhozott utolsó göröngye. Jó lesz majd, a kihült magyar sziv fölé szemfödőnek, messze, tul az óceánon, az amerikai temetőben.

Ime, az egyik batyu. És ez a batyu tiszta. Mert hófehérre mossák a kivándorlók könyei.

De van egy másik batyu is. Ez éppenséggel nem tiszta.

Lopva surran be a vereckzei szoroson a második az új honfoglaló. Kinyitja batyuját. Egymásután nőnek ki belőle, mint valami boszorkánykonyhából, a pálinkafőző üstök, a csap-szék, a nagykorcsmák, a rőf, a pántlika, a selyemkendő, az uzsora, a váltó, a dupla kréta, a jövedelmező bérletek, a füstölő gyárkérmények, a doktori diplomák, az új földesurak tornyos kastélyai, a mandátumok, a nemesi czimerek és a bárói, grófi koronák.

Ennyit temet magába a fehér batyu, ennyi nő ki a piszkos, fekete bugyorból. A fekete batyu a moloch, a bűn, a fehér batyu a szociális nyomoruság, az áldozat, — de a társadalom, a mely érzéketlenül türi, hogy hogy vére csöppönként elhulljon, vagy a szociáldemokrácia karjai között, vagy a kivándorlás sivár országútján, az ilyen közélet, az ilyen társadalom bűnpártoló. A katolikus társadalom a magyar nép, a szegényebb elemek, a munkásosztály anyagi és erkölcsi nyomoruságáért felelős marad mindaddig, amig kötelességét a keresztény megújulás ügye körül nem teljesíti.

Az előadás itt fejtegette az utolsó tíz esztendő folyamán megindult hazai keresztény-szociális mozgalmakat. Különös tekintettel a legutóbbi két esztendőre. Ma már valamennyi dunántuli püspöki székvárosban van keresztény munkás egyesületünk. Esztergomban, Gyulafehérváron, Nagyváradon, Rozsnyón, Szatmáron és Temesváron még nincs. Egerben most alakul. A többi egyesület, mint ismeretes kisebb városokban és falvakon helyezkedik el.

Az előadás azután részletesen ismertette a keresztényszociális programot, amelyet pontosan közölt hallgatóságával.

Mit kíván tőlünk ez a program? Azt, hogy katolikusok legyünk a politikában és a társadalomban. A társadalom terén főként az irodalmat, a sajtót illetőleg és a gazdasági élet vonalain. Politikával az egyesület nem foglalkozhatik. Ami a társadalmi követelményeket illeti: óvjon meg Isten minden társadalmat a langymeleg katolikusoktól. Kik ők és merre van hazájuk? Nem kell messzire mennünk...

— Nem lehetsz barátja a császárnak, mondták Pilátusnak a zsidók.

— Tönkretesznek a szabadkőművesek... Nem támogatnak a zsidók... Elvesztetted pártfogóidat... Megszakadnak összeköttetéseitek Elhagynak barátaid... Nem számíthatsz előmenetelre... Nem részesülsz ebben, vagy abban az anyagi előnyben.

A mi társadalmunk gyáva katolikusait így ijesztgetik. Keresztény kisiparosaink tudhatják ezt legjobban, hiszen ebben a városban ugyszólván nincs is világi katolikus vezéremberük a gazdaságtársadalmi küzdelmek között.

A társadalomtól gazdasági téren azt kívánja a keresztény szociálizmus, hogy véres garasait ne adja a pogánynak, szabadkőművesnek, ne a zsidónak. Keresztény iparosoknál dolgoztassunk, keresztény kereskedőknél vásároljunk, keresztény munkásokat alkalmazzunk, keresztény orvosokhoz, ügyvédekhez, mérnökökhöz, lateinerekhez forduljunk. És így tovább. Következtesen minden irányban.

A Szent László nyomda ellen intézett éjszakai támadás óta kémlelő ablak van a Katolikus Kör házában kapuján. Ilyen kémlelő ablakot társadalmunk a maga organizmusába is bátran elhelyezhetett volna, hogy megláthassa, hogyan zajlik körülötte az élet s honnan érheti támadás.

Miután még a gazdasági téren követendő irány tekintetében hivatkozott Luéger legutóbbi nyilatkozatára a bécsi keresztény családok egyesületében, áttért az előadás a sajtóra. Ha egészséges keresztény társadalmat akarunk, viruló gazdasági helyzettel, mindenekelőtt hatalmas, tekintélyes katolikus sajtóra van szükségünk.

Tudjuk a történelemből, hogy bizonyos közjogi méltóságok alkotmányos életünk folyamán örökölhetőek voltak. Apáról-fiura szállottak. Mint czim, mai napig is megmaradt az örökös főispánság. A czéhrendszer idejében egy egy mesterség is generációról-generációra, családról-családra szállt. Él közöttünk Magyarországon egy beolvadásra képtelen néptaj. Ennek is van örökölhető foglalkozása. A tollkereskedés. Valamikor hátán hordta batyuban. Vele született élelmes-ségénél fogva azonban ma már sokkal könnyebb, egyuttal jövedelmezőbb módját találta ki a tollspekulációnak. Megfaragta és pennát csinált belőle.

Szomorú, de úgy van, hogy a tollkereskedők kalamárisából kerül ki igen sok katolikus család háziolvasmánya. A katolikus közönség így saját vesztébe rohan, hozzá még meg is fizeti a vakmerő játék belépődíját az előzetési pénzzel bőségesen. Az előadó azután kitért az Uj Lap és Igaz Szó terjesztésére.

Majd a katolikus egyesületi élet fölvirágoztatását hangsúlyozta.

A napi események világából hozott föl aztán példákat, amelyekben a két ellentétes szociális irányt szembe állította. Ezzel befejező részéhez jutott az előadás.

Prohászka püspök fölteszi a kérdést:

— Mit akar a szociáldemokrácia?

Meg is felel rá imigy:

— Uj világot akar. Jól teszi. Huncent, aki mást akar!

Ugy van, mi is új világot akarunk, a jövő titokzatos kódén tul.

Tul a kódön új az élet,

Tul a kódön új a dal.

Tul a kódön új az ember:

Szilaj, erős, fiatal!

Uj világot akarunk, új emberek kellene nekünk is. De nem a régi világ erőszakos

rombadöntésével, hanem egészséges átreformálásával, a régi, tiszta keresztény szellemben.

— Megemlékeztünk, mondotta az előadó, az előző esté a *bölcsek kövéről*. Ennek a babonának ma is vannak hívei. És ma sokkal veszedelmesebbek, mint régen. A nemzetközietek azt hiszik, hogy a szociáldemokrácia az a titkos magisztérium, az a modern lapis philosophorum, amelyet csak hozzá kell értetni a társadalmi sebekhez, egyszerre begyógyulnak, csak hozzá értetni a gazdasági világhoz, egyszerre aranynyá változik minden.

Szánunk benneteket, félkegyelműek. Hiába kerestek a bölcsek követét, nem találjátok meg. Azon egyszerű oknál fogva, — mert nincsen.

Mi nem keressük a bölcsek követét. Hanem a *bölcsek csillagát*, most karácsony küszöbén hívó szívünk mélyén megtalálhatjuk. Azt a csillagot, amely a napkeleti királyokat, bölcseket és pásztorkat a kisded Jézus járszóához vezette.

Hová mutat ez a csillag?

Talán Eisenachba, talán Góthába, vagy vagy Erfurtba? Nem oda mutat, hanem Betlehembe, azt mondja nekünk, hogy a szegények evangéliumát nem Lassale és Marx, nem Engels, nem Tolsztoj, nem Liebknecht, nem Bebel hirdeti a világnak, hanem az egyedül üdvözítő Jézus Krisztus.

Tisztuljunk meg szívünk salakjától a karácsonyi gyónásban, hogy meglássuk az egyedül helyes irányt, a keresztényszociális tevékenység útján.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek : Bajusz. B.

Szombat: Casanova. C.

Vasárnap délután 4 órakor: Az ember tragédiája. (Bérlatszűnet.)

János vitéz.

Lehet, hogy Fedák Sári a legjobban adja János vitézt — nők között. Hanem, hogy a férfiak közt első Horváth Kálmán s hogy Fedák Sári kivételével minden primadonnát felülmul Horváth Kálmán János vitéze, az tény, a melyet már első fellépe alkalmával mi sietünk kiemelni. Azóta Horváth hatalmasat emelkedett: János vitéze Budapesten is sikert aratott s bevitte a Király-színházhoz. Nagyváradra mint ünnepelt vendég jött vissza és eldöntötte a primadonna versenyt. Szavazólap ide, szavazólap oda, Nagyváradon olyan pompás János vitézt nem láttunk és nem is fogunk látni, mint a Horváthé.

Budapesten eltanult egy-két mozdulatot Fedák Sáritól, a nélkül, hogy eredetiségének ártott volna. Ugyanaz a férfias, büszke, szenvedélyes János vitéz maradt, aki volt. Csak játéka lett színesebb, még kifejezőbb, úgy, hogy most már János vitézt tökéletesebben játszani talán nem is lehet. A ki megnézte, igazán élvezett.

Háttérül szolgált a ohemis hangok serege, amelyekkel egykori kartársnői az előadás sikerét hátramosztották. Anday Terka kedves, élénk játéka mellett hihetetlenül sokszor bicaklott félre az énekkel. Ugyanezt cselekedte Bárdos Irma is, azzal a különbséggel, hogy nála a játék is gyöngéledett. A kar persze követte a primadonnák példáját. Hogy teljes legyen a balszerencse, Bagó szerepét Székely énekelte, helyesebben: kiabálta. Kár, hogy nem Palásthy maradt meg, amint a színlap jelezte.

Tihanyi pompás királya, T. Pogány Janka kacagató boszorkánya mutatták csak, hogy maradt valami jó Nagyváradon János vitézben Horváth nélkül is. Az igaz, hogy nem sok.

—r.

A bajusz — Horváth Kálmánnal. Rendkívül érdekes előadásban lesz ma része a színházlátogató közönségnek. Eltekintve attól, hogy a vendégszereplő Horváth Kálmán fellépése egymagában biztosítja a sikert, a János vitéz-verseny első díjjának ünnepies átadása kedves látványt fog nyújtani. A diszes ezüstkoszoru átadása természetesen meleg óvációk közt fog lefolyni s Aradi Aranka ünneplésére erősen készülnek a művésznő hívei. Horváth Kálmánnak vezető szerep jut a Bajuszban, mely előreláthatólag, ily sok és kedves érdekességgel bővítve, zsutolt házat fog vonzani. — Horváth Kálmán utolsó fellépése szombaton lesz a Casanova czimszerepében. Erre az előadásra már ma lehet jegyet váltani a színházi pénztáránál.

IRODALOM.

Aranykönyv. G. Bezeze után francziából fordította *Aschenbrenner* József. Budapest, 1905. Kis 8 rét, 256 l. A Szent-István Társulat kiadása. Az ifjuság számára készült ez a könyv, a mely a keresztény erkölcs tanítását állítja az ifjuság elé kedves, vonzó modorban megírt elmékedéseiben és példáiban. Különösen az utóbbiak tesznek nagy szolgálatot, mert nemcsak hogy szívesebben olvassa ezeket a gyermek és könnyebben vonja le belőlük a morált, de mivel leginkább nagy emberek ifjukorából vannak merítve, az ifjuság sokkal inkább megszereti őket, mint bármely más és alkalmazni próbálja körülményeire. A könyv feloszlik: Isten, felebarátunk és önmagunk iránti kötelességeinkről szóló részekre. Igen izlées, erős vászonkötésben jelent meg s néhány illusztráció is díszíti. A középiskolák alsó osztályu növendékeinek bizonyára sok kedves órát szerzett *Aschenbrenner* e derék munka szép fordításával. Ára 2 K 60 fillér.

«Az Amatőr.» Kissé megkésve bár, de diszesen, szebbnél-szebb hazai és külföldi képekben, valamint tartalmas és tanulságos cikkekben gazdagon jelent meg «Az Amatőr» 29. száma. Tartalmából különösen kiemeljük Kohlman Artúr dr.-nak Petzvalról írt sorozatos életrajzát, a Wiener Amateurphotographen Club kiállításának, a Lechner-féle gyárnak, Szeghalmi Gyula most megjelent kézikönyvének szakszerű ismertetését, a bő rovatokat. Dr. K. Lippich Eleknek, Öry Bélának (Berza), Révész Zoltánnak, Komoróczy Andornak, Gábler Vilmosnak (Salgó-Tarján), Balogh Rudolfnak és neves külföldi művész amatőröknek képei díszítik e minden amatőrnek, de a nagyközönségnek támogatására is mindenképen érdemes folyóiratot. És miként az eddigi füzeteken, úgy ezen a számon is meglátszik a rajongó szeretetnek a nyoma, melylyel a lap lelkes szerkesztője az amatőr művészetek ügyét szolgálja. Az Amatőr előfizetési ára negyedévre 3 korona 50 fillér. A kiadóhivatala Budapest, VII., Király-utca 89. sz. alatt van.

EGYESÜLETEK.

Népnevelési Egylet gyűlése. A Biharvármegyei Népnevelési Egylet választmányára ma (péntek) délután 4 órakor az egyesület helyiségében (Nagypiacztér közs. polgári iskola földszint 10. ajtó) gyűlést tart.

TANÜGY.

A jövő kulturája. A Budapesti Tudósító jelenti: A királyi tanfelügyelők minden tanév megnyitásával összegyűjtik a felügyeletük alatt álló állami népiskolák mindennapi és ismétlő tanulóiról a hiteles adatokat s azokat a közoktatásügyi minisztériumhoz felterjesztik. Ez adatok szerint a folyó 1905—6-ik tanévben az országban levő összes állami elemi iskolába beiratkozott 183.085 fiu, 176.179 leány, össze-

sen 359.264, vagyis az előző tanévi népességgel szemben 22.453-al több. Anyanyelvi megoszlás szerint beiratkozott: magy 191.524 (+ 11.507), német 58.984 (+ 3489), oláh 33.677 (+ 1534), tót 47.784 (+ 3674), szerb 3722 (— 59), horvát: 5729 (+ 308) rutén 13.043 (+ 2332), egyéb 4801 (— 332). Vallási megoszlás szerint beiratkozott: róm. kath. 186.610 (+ 12.662), ev. ref. 59.659 (+ 1754), görög katolikus 35.437 (+ 2669), izr. 28.345 (+ 3111), gör. kel. 22.845 (+ 14.76), ág. ev. 20.830 (+ 834), unitárius 5489 (+ 74), egyéb 49 (+ 21). A mindennapi elemi népiskolába osztályonként beiratkozott: I. 82.198 (+ 2982), II. 67.740 (+ 3154), III. 59.099 (+ 3870), IV. 45.710 (+ 3463), V. 24.751 (+ 2156) VI 11.183 (+ 1202). A mindennapi iskolások száma összesen 290.681 (+ 16.827). Az ismétlő iskolákba járók közül az általános ismétlő iskolába jár 20.364 (+ 2953), a gazdasági ismétlő iskolákba 48.219 (+ 2673), vagyis összesen 68.583 (+ 5626) tanköteles.

Igazságszolgáltatás.

A nyomdarombolók fogvatartása.

— A tábla határozata. —

A nagyváradi királyi ítélőtábla tegnap határozott az előzetes letartóztatásban levő nyomdarombolók Rózsa Kálmán, Goldstein Andor és Ripner Vilmos ügyében. A tábla a *felfolyamodást elutasította. Az előzetes letartóztatást* fönntartotta, illetőleg *meghosszabbította.* Részletes közléstől az ügy fejleményei érdekében tartózkodunk. Annyi tény, hogy az igazság utban van s a gonoszokat sújtó keze sokkal hamarabb eléri és sokkal súlyosabban csap le rájuk, semmint álmodnák.

A Magyar Szó pöre. A Magyar Szóra megint rájár a rud. Most Lovássy Márton dr országgyűlési képviselő, a Magyarország felelős szerkesztője állította esküdtszék elé Pályi Edét, a Magyar Szó felelős szerkesztőjét rágalmozás miatt. Az esküdtszék tárgyalás, amely elé a fővárosban nagy érdeklődéssel néztek, tegnap folyt le.

TÁVIRATOK.

A válság.

A helyzet.

Budapest, decz. 21. (Saját tud táv.) Vörös és Feilitzsch a kereskedelmi szerződés ügyében Bécsbe utaztak. Vörös nevelésnek mondja azt a híresztelést, mintha a kormány a választási reformot oktrojálni akarná. Hir szerint Lukács György kultus miniszter kiválik a kabinetből. Ugyanezen verzió szerint Fejérváry Imre báró is tárczát vállal. Ellenkező oldalról ezt a híresztelést megczáfolják.

Ami a békét illeti, a diszpozíciók változatlanok, a kibontakozás utjából minden akadály elhárult. Ezt persze csak a kormánypárti félhivatalos mondja így. Apponyi a Lukács vállalkozását nem tartja meddőnek, de a megoldás mindenestre még hosszú időt fog igénybe venni.

Bánffy egyébként délelőtt hosszabb tanácskozást folytatott Kossuth Ferenczel

a Lukács-fürdőben. A tanácskozás a békeakció körül forgott.

Nemzeti ellenállás.

Bars megye elhatározta, hogy a törvénytelenül kinevezett főispánt nem ismeri el. Nem veszi ki tőle az esküt, nem installálja. A főispáni lakást bezárja, a butorokat, kályhákat, ablakokat eltávolítja, a lakosságot felszólítja, hogy éljenek, lakást, kocsit az új főispánnak ne adjon.

Léva a fogyasztási adót megtagadta. **Pest megyében** karácsony előtt nem lesznek felfüggesztések. A ráczkevei járásból küldöttség járt **Fazekasnál** és 12 járásbeli község diszpolgári oklevelét nyújtotta át.

Bereg megyében ma lett volna az installáció. **Soós Zoltán** főispán fegyverkováccsal nyitatta ki a közgyűlési terem ajtaját. Kilencz órakor 5 bizottsági tag jelenlétében megnyitotta a közgyűlést. Kinevezte **Medve Miklós** aljegyzőt tiszteletbeli főjegyzőnek, azután bezárta a közgyűlést. 10 órakor az alispán elnökfetével a bizottsági tagok tartottak közgyűlést, melynek határozataként kimondták, hogy a főispán által összehívott közgyűlést törvényesnek el nem ismerik.

Szatmármegyében **Ilosvay Aladár** december 28-ikára rendkívüli közgyűlést hívott össze. **Nagy László** főispán ez ellen most tiltakozik. Kijelenti, hogy ehhez csak neki van joga, levélben felszólította a bizottsági tagokat, ne jelenjenek meg a közgyűlésen, melyet lehetőség szerint meg fog akadályozni.

Nyitramegye holnapi megyei közgyűlésén állást foglal a kormány ellen.

Makón **Daróczy Mátyás** rendőrkapitánytól az esküt nem vette ki a városi közgyűlés.

Rakosky alispán és **Pongrácz** főispán ügyét **Kassáról** fölterjesztették az igazságügyminiszterhez, aki más bíróságot delegál.

Kossuth üdvözlése.

A baloldali pártok elhatározták, hogy **Kossuthot** együttesen üdvözlik újévkor. Nemcsak a függetlenségi párt nevében, hanem az egész koalíció részéről, mint az ellenzék vezérét.

Elhunyt főjegyző.

Budapest, decz. 21. (Saját tud. táv.) Mint **Budapestre** jelentik, **Gyula** város főjegyzője 45 éves buzgó hivataloskodás után hirtelen meghalt.

NYILTÉR.

*** A legdivatosabb ***

névjegyek

olcsón készítettnek

a **Szent László nyomdában**
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Kitünő alkalom!

Kiárusítás!

Kiárusítás

N e h a i

Patta Manó

ékszerész-üzletében lévő áruk

f. évi november hó 16-ától kezdve

hatósági engedély alapján **kiárusítatnak.**

Mélyen leszállított szabott áron kerülnek eladásra

az összes raktáron levő nagymennyiségű tárgyak, u. m.:

arany és ezüst ékszerek, briliánsok, férfi és női arany és ezüst órák és lánczok, nickel tárgyak, evőeszközök, függők, gyűrűk, szemüvegek és látszerek, mindennemű modern és szecessziós dísz tárgyak.

A kiárusítás a fő-utczai Orsolya zárda mellett lévő üzlethelyiségben történik.

Kiárusítás!

Kiárusítás

Kitünő kalom al!

Kemény

Béla

magánmérnöki irodáját

== a fő-utczai ==

Rimanóczy-házba

helyezte át.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése mellett bérmentesen küldetik meg.

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László-tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindennemű tükör, réz- és vasbutorok a lehető legszolidabb árszámítás mellett a leg-szebb kivitelben szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyeletem mellett készülnek minden e szakmába vágó asztalos, kárpitos és díszítő stb. munkák, javítások a legjutányosabb árszámítás mellett

Tisztelettel

Büchler Márton.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irta: Gorkij Maxim

13.

— Minek neked a más ember almája?

— Nem tudom — mondta a fiu. — Talán unalmamban. Az ember játszik, játszik... mindig egyforma minden... az ember meg-unja. Ez pedig — veszélyes!

— Dobog az ember szive, ugy-e? — kérdezte Ignác mosolyogva.

— Dobog.

— Hm. Talán ez az... Hanem azért vigyázz, Foma, hogy ezentul ne történtek ilyesmi, különben szigorú leszek.

— Nem megyek többé soha senki kertjébe! — mondta a fiu szilárd hangon.

— Hogy magadra vállald a felelősséget, szép dolog. Tudja Isten, hogy mi lesz belőled, egyelőre azonban meg vagyok elégedve veled. Már az is ér valamit, ha az ember a maga bőrrel akar fizetni a saját cselekedeteiért. Más fiu talán a pajtásaira toltta volna az egész dolgot. Helyesen van, Foma. A saját büneidért magadnak kell felelősséget vállalnod. Hát hogy történt a dolog? Nem vert meg Csumakov?

— Még csak az kellett volna! — mondta Foma nyugodtan.

— Hm! — dörmögött Ignác jelentősen. — Megmondtam neki, hogy töl tölöd. Azért panaszol be. Különben ide sem jött volna.

— Csakugyan?

— Igen. Különben üdvözlöm a papát — ezt mondta.

— Ezt?

— Ezt.

— Oh, a nyomorult kutya! Látnod, milyen emberek vannak a világon; meglöpték s még üdvözlést is küld. Az igaz, hogy talán mindössze csak egy kopeket ért az az alma, amit elloptál tőle, de neki egy kopek annyi, mint nekem egy rubel. De nem is a kopekről vagy a rubelről van szó, hanem arról, hogy a ko-

pek az enyém. Azt senki a világon el nem veheti. No, hagyjuk ezt. Hol jártál?

A fiu leült atyja mellé s beszélni kezdett napi élményeiről. Ignác figyelmesen hallgatta egy darabig, aztán így szólt:

— Te még mindennek csak a felszínét látod, öcsém. Gyerek vagy . . . bizony.

— A szakadéokban egy bagolyt találtunk — folytatta Foma.

— Fölrepült s nekiment a fának — puff! Egyet nyikkant, de mi újra fölhajszoltuk megint repült s megint nekiment valaminek. A tollai csakugy röpködtek szertészt. Utoljára elbujt valahova s nem tudtuk megtalálni pedig sajnáltuk, egészen lenyuzta a bőrt a testéről. Ugy-e, a bagoly semmit se lát napal?

— Semmit — mondta Ignác. — Van olyan ember is a világon, aki éppen úgy nekimegy mindennek, mint a bagoly. Keresi a helyét: egyre keresi, egyre fölakar szállani a magasba s mindig megüti magát. Utoljára lenyuzza a bőrét, aztán elbuvik, hogy nem is lehet ráakadni. Ezek sajnálalraméltó emberek fiam.

— Hogy fájhat az! — mondta Foma halkán.

— Ugy mint a bagolynak.

— És miért van ez így?

— Miért? Azt nehéz megmondani. Némi-lyiknél azért, mert elkábitja az önhittség, mert sokat akar, de kevés az ereje. Másiknál meg, mert ostoba. Ezt nem érted.

— A tea az asztalon van — kiáltott most Anfisza néni, aki már régóta ott állt az ajtóban s meghatottan nézte, amint bátyja, ez a magas, erős férfi annyi gyöngédséggel ölelte magához a fiát.

Igy folyt Foma élete, mely nem volt gazdag izgalmakban, de békességes és nyugodalmas volt. A fiu lelke még olyan volt, mint a csöndes tó, melyet nem szántott még végig az élet fergetege.

Miután Foma öt évet töltött az iskolában s nagy nehezen letette vizsgáit, kilépett az életbe. Csinos, fekete haju, barna arczu fiu volt s felső ajkán sötét legénytoll pelyhedzett. Majakin gyakran mondta:

— Az asszonyok jobban fognak szeretni Foma, mint a mézet, de valami sok ész nem szorult beléd.

Ignác sóhajtott.

— Jó volna, ha egy kissé forgalomba hoznád a fiadat — folytatta Majakin, Ignác felé fordulva.

— Várok még.

— Mire vársz? Hadd kóboroljon két-három évig a Volgán s aztán nősüljön meg. Nézd csak meg az én leányomat.

Majakin Ljuba az ötödik osztályba járt. Foma gyakran találkozott vele az utcán s a leány ilyenkor barátságosan intet a fiu felé szőke feccskéjével, de ebben a köszöntésben sok leereszkedés is volt, amit Foma sehogy sem tudott elfeledni, Ljuba különben sok gimnazistát ismert, de szűkebb barátai közé soha sem vette föl az ifju Gorgyjevet. Az igaz, hogy Foma nem is igen kívánczolt ebbe a társaságba, mert rosszul érezte magát köztük. Ugy tetszett neki, hogy mindenki a tudományosságával kérkedik s mindenki az ő tudatlansága fölött gúnyolódik. Ljubovnál találkoztak s olvasással töltötték idejüket. Ha Foma megjelent, rögtön abbahagyták az olvasást, vagy beszüntették a vitakozást. Mindez bántotta Fomát. Egyszer azt kívánta Ljuba, hogy a kertbe kísérije. Csöndesen lépkedtek egymás mellett, mikor a leány hirtelen így szólt:

— Miért nézel olyan sötéten s miért nem beszélsz?

— Miről beszéljek, mikor semmit sem tudok? — mondta Foma egyszerűen.

— Tanulj, olvass könyveket.

— Nem szeretek olvasni.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, decz. 21.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	706.—
Leszámitoló bank	— — —	499.—
Rimamurányi	— — —	548.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	681.75
Közuti vasut	— — —	582.50
Városi villamos vasut	— — —	316.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1905 decz. 21-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	113.50
Magyar koronajárdék 4—9%	— — —	95.20
Magyar koronajárdék 3 1/2%	— — —	86.20
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	96.—
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	96.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	— — —	212.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	156.50
Osztrák járdék papírban	— — —	99.30
Osztrák járdék ezüstben	— — —	100.30
Osztrák korona járdék	— — —	117.15
Osztrák járdék aranyban	— — —	99.50
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	156.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	16.30
Magyar hitelbank részvény	— — —	787.75
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	667.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	661.50
20 frankos arany (Napolendor)	— — —	19.14
Német birodalmi márka	— — —	117.75
London vista	— — —	240.05
Páris vista	— — —	95.60
20 márkás arany	— — —	23.51

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Vegy tisztítónkra

felhívjuk a n. é. közönség

becses figyelmét.

Tisztelettel

a „Gőzmosóda r. t.”
igazgatósága.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. **izzólámpa körtéket** tart raktáron 3. legfeljebb 3/4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképező-lámpák és mindenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kártyán áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1/5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett
ivlámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— **villamosvilágítási** —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedély. Költségvetések ingyen.

Villamos szerelők felvétetnek a villamos műnél.

A „Wiener Allgemeine Medicinischen Zeitung“

czimü orvosi szaklapban olvasható:

Wilhelm Ferencz gyógyszerész cs. és kir. udvari szállító Neunkirchen, Alsó-Ausztria által feltalált Wilhelm-féle antiarthritis antireumatikus vértisztító tea, ez a gyorsan ismertté vált gyógyszer, illetékes nyilatkozat szerint is minden beteges lerakódás ellen alapos gyógyszernek bizonyult minden korbelt és nembelt embernél. Az ezerféle gyögmód, melyet vele a csuznál, reumánál, ideg-, izom és izületi bántalmaknál el lehet érni, biztosítják e szernek a nevezett bántalmak ellen való kitűnő gyógyszer híret. Ép így bőrkiütések-nél, nemt betegségek-nél, akármilyen régi és elhanyagolt bajok legyenek is ezek, miután a szer belső használatnál az egész szervezetet megtisztítja. Hämorrhoidális betegségek és székrekedés, májbajok és sárgaság ellen valódi kincsét ér ez a tea, csak valódi legyen a tea és nem szabad az utánzat által megtévesztetnünk magunkat, mert ily esetben eredmény nélkül adjuk ki a pénzt. Az igazi, orvosi előírás után készült Wilhelm-féle antiarthritis antireumatikus vértisztító tea használati utasítással együtt a feltalálótól **Wilhelm Ferencz** gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító Neunkirchen, vagy fiókjaitól rendelhető.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész cs. és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszerárakban és drogueriákban.

HIRDE TÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL“

kiadóhivatalában.

Fábry Testvérek

divatáru üzletében

Fő-utca, (Moskovits-palota)

az eladás

mélyen leszállított árak mellett, készpénz
fizetéssel megkezdődött.

Nagy választék:

férfi, női divatáru tárgyakban, to-
vábbá a legfinomabb kalapok, cipők,

fehértűk, ingek, gallérok, nyak-
kendők, különböző ajándék tárgyak

igazi alkalmi vétele. 1419

Belépési felhívás!

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”

1906. január 1-én nyitja meg

11-ik évtársulatát.

A szövetkezet kizárólag azon célra szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze és ápolja a takarékosági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsöző tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik keresetüknek csak kis részét tudják félretenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzet üzletrész után 20 fillér, mely 3 évig vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártá után az összegyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele s az új törzsbetéti könyvecskek kiadása mai naptól kezdve d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utca sz.) eszközöltetik Nagyvárad, 1905. nov. 6.

Az igazgatóság.

A 11-ik évtársulat befizetési napjai:

Szerdán délután . . . 3—5-ig,
Pénteken . . . 3—5-ig.

Felhívás

a Filléres Takaré- és Segélyszövetkezet

1906 január 1-én új évtársulatot nyit. Egy üzletrésznek alapját az évtársulat tartama alatt — 3 éven át — hetenként kötelezőleg fizetendő 20 fillér képezi.

A szövetkezet célja az, hogy egy részről a tagok részére kisebb összegű hetenként ismétlődő betétek által a vagyongyűjtést lehetővé tegye, másrészt, hogy ugyanezen tagok betéteik arányában olcsó kamattal mellett kölcsönöket kapthassanak.

A beiratások a Leszámitoló és Jelzálogbank helyiségében (Bémer-tér, Lévai-palota) eszközölhetők, a befizetések ugyanott lesznek teljesítendőek.

A vidéki beiratkozók a heti befize-

téseket a postatakarékpénztár útján portómentesen teljesíthetik.

Egy heti befizetéssel már a mai naptól fogva minden beiratkozó megkapja a nevére kiállított könyvecskét.

1407.

»FILLÉRES«

TAKARÉK- ÉS SEGÉLYSZÖVETKEZET.

A közelgő ünnepekre

ajánlom a következő

asztali boraimat

f. adózottan 10—25 L. fonott üvegekben (demyon)

1. n.-várad **uj bor** literje **28** és fél kr.
2. 1904. » **ó bor** » **31** és fél kr.
3. 1904. » **ó vörös bor** » **45** és fél kr.

Ugyan e borokat **50—100 literes hordókban**, fogy. adó nélkül — házhoz szállítom vagy vasuti állomásra adom **18—21—35** frt. Hl. árban.

1900-as menesi finom ó fajborok, melyek gyógyborokul is alkalmasak; — 7 tized L-es palaczkban az ismert árakban.

Molnár Lajos,

szőlőbirtokos, Schlauch-tér 18. 1420.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Bémer-tér

Karácsonyi maradékvásár megkezdődött!

Azon körülmény, hogy sikerült Aradon a jóhírnevű »Probst Károly és Társa Utódai« cég csődtömegét és Kolozsvárott a »Balogh és Reil«-féle áruraktárt megvennünk, azon kellemes helyzetbe vagyunk, hogy képesek vagyunk minden versenyt felülmulva jó minőségű kézmű- és divatárukból eddig nem létezett **rendkívüli olcsó árak** mellett, dus választékot szolgáltatni.

A karácsonyi és ujévi ünnepekhez igen alkalmas és célszerű ajándékok beszerzésére ajánljuk dus választéku áruraktárunkat, hol női szövetek, selymek, vásznak, fehértűk, szőnyeg, függöny, paplan és ágyneműekben stb. dus választékot tartunk.

Fentieken kívül rendkívüli olcsó árban szolgálhatunk boákat, női és gyermek harisnyákat, keztyűket, meleg alsó trikót, ruhákat, férfi és női ingeket, korsettákat stb.

Amennyiben ritkán kínálkozik ily kedvező alkalom, hogy jó árut meglepő olcsó áron bevásárolni lehessen, kérjük a t. cz. vevőközönséget áraházunk megtekintésére, előre is biztosítva, hogy olcsó, szabott árak mellett fogjuk a szükségletét kielégíteni.

kiváló tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Kert-utca 5. számú ház és ugyanott egy Bösendorfi-zongora eladó.

Erdélyi pokréczok, flaneltakarók.

Szőrme-kabátok, boák és muffok.

Női és gyermek felöltők.